

ESPAIS DE LECTURA

FEDERICO GARCÍA LORCA

LA CASA DE BERNARDA ALBA

1 DE FEBRER DE 2018

BIOGRAFIA.

Federico García Lorca és el poeta més popular i conegut de la literatura espanyola del segle XX. Excepcionalment dotat per a totes les activitats artístiques, a més de la literatura, pintava, tocava el piano i versionava cançons populars.

Va néixer al poble de Fuentevaqueros l'any 1898 a la Vega de Granada, on la seva família era propietària de finques agrícoles. Allà va ser un nen feliç educat en la sensibilitat artística per la seva mare, mestra de professió, i envoltat de la natura i la saviesa popular que després es veuran reflectides a la seva obra.

Al 1918 es traslladà a Madrid per continuar els seus estudis de Dret, coincidint en formació i afinitats amb l'anomenada Generació del 27. A la Residencia de Estudiantes, entra en contacte amb joves intel·lectuals com ara Alberti, Salinas, Buñuel i, sobretot, Salvador Dalí. Comença a ser conegut als cercles literaris madrilenys. *El Romancero Gitano*, publicat l'any 1928, és el seu primer èxit. Malgrat del seu indubtable valor literari, una part de la crítica el comença a anomenar populista i allunyat de la modernitat i les avantguardes imperants. Lorca rebutja aquesta classificació; això, sumat a una decepció amorosa, fa que busqui una ruptura vital i artística que li durà a fer un viatge a Amèrica.

Al 1929 arribà a Nova York, on estudia i assimila el xoc entre la seva formació tradicional i provinciana i la moderna ciutat capitalista i cosmopolita que ja era Nova York. Fruit d'aquesta experiència serà el poemari *Poeta en Nueva York*, llibre transgressor i de difícil interpretació, qualificat com a primer llibre surrealista de la poesia hispànica.

En proclamar-se la República l'any 1931, Lorca fou encarregat de la fundació de La Barraca, grup de teatre universitari que recorria els pobles per tal de difondre el teatre clàssic espanyol. Era el director i el productor de la companyia, alhora que també feia d'actor, tramoista, escenògraf, encarregat del disseny del vestuari... Intentava transmetre a través del teatre, una crítica social i moral de la seva societat. Sempre recordarà aquesta època com una de les més productives i felices de la seva vida.

La seva vida literària continuarà amb la publicació de diversos poemaris i amb la participació activa en l'ambient literari de l'època. Amb la publicació de *Bodas de Sangre* (1933) va començar la trilogia teatral a la qual pertany l'obra que ens ocupa. Un tema constant de la seva producció és la preocupació pels oprimits i els marginats. Exemple d'això és el protagonisme literari dels gitanos, els desheretats i les dones.

La vida de Lorca ens ofereix un enorme contrast entre la seva aparent alegria i el seu malestar intern degut a la seva condició d'homosexual. Aquesta li comportarà solitud, frustració i falta de llibertat personal, fins i tot dintre del seu àmbit familiar, fet que comportarà que dues de les seves obres, els *Sonetos del Amor Oscuro* (1936) i l'obra de teatre *El público* (1933), de caràcter experimental i obertament homosexual, quedessin relegades fins a la dècada de 1980.

Quan esclatà la Guerra Civil va fugir a Granada, on va buscar refugi a casa del seu amic i poeta Luis Rosales, adscrit al falangisme granadí. La seva protecció no va ser suficient i el poeta va ser detingut i afusellat el 19 d'agost de 1936. El seu cos roman enterrat en una fossa comuna anònima en el camí que va de Viznar a Alfacar.

Presentació de l'obra: classificació, títol i subtítol:

La casa de Bernarda Alba va ser l'última obra dramàtica escrita per Lorca, dos mesos abans de ser afusellat. L'obra està emmarcada en l'anomenada "Trilogia rural lorquiana", juntament amb *Bodas de sangre* (1933) i *Yerma* (1934). Va ser estrenada l'any 1945 a Buenos Aires i fins al 1964 no es va poder representar a Espanya.

L'obra porta per subtítol *Drama de mujeres en los pueblos de España*, però no seria un drama rural en el sentit estricte. El drama s'endinsa en les obsessions i el conflicte d'un grup de dones obligades a viure en un tancament opressiu, és més una obra que tracta de l'esser humà vist des de la realitat poètica lorquiana. Sembla ser que Lorca es va inspirar en Frasquita Alba, una veïna de Valderrubio, un poble proper a Fuentevaqueros, que va sotmetre a les seves filles a un dol rigorós durant anys.

Crida l'atenció que el títol sigui encapçalat per *la casa*; l'autor vol que l'espai físic sigui l'eix de l'acció dramàtica i els seus habitants estiguin subjectes al món segellat que representa.

Temes

El tema central és l'enfrontament entre la moral autoritària i el desig de llibertat. Aquesta dialèctica està ja present en les tragèdies gregues, però per a Lorca, a diferència dels dramaturgs grecs, l'objectiu és la subversió de la moral imperant.

Bernarda imposa un dol de vuit anys per la mort del seu marit. Ella representa l'autoritat i la tradició, marca el comportament de les seves filles i no admet discussió. Adela, la filla petita, encarna el desig de llibertat i amb ell el seu destí tràgic.

Com a subtemes, apareixen el destí tràgic de l'amor ocult, l'opressió vers les dones, les diferències socials. Resumint, el conflicte humà.

Personatges

Per facilitar la lectura, dividirem els personatges en:

principals: Bernarda, Poncia, Angustias, Magdalena, Amelia, Martirio, Adela, María Josefa;

secundaris: criada, captaire, Prudencia, la filla de Librada.

Menció apart mereix Pepe el Romano; es tracta d'un personatge omnipresent, detonant de totes les passions però que no surt a escena en cap moment. Tot i això, la seva

càrrega simbòlica és fonamental. És l'únic personatge masculí, representa la passió sexual i fa esclatar el conflicte familiar.

Les filles estan sotmeses a diferents emocions: odi, enveja, desigualtat, por, hipocresia. Totes aquestes emocions conformen el seu caràcter dramàtic. Els seus desitjos xoquen amb la norma establerta per la seva mare que actua com a garantia de la norma de la societat patriarcal.

Simbologia i llenguatge

La càrrega simbòlica és extraordinària en aquesta obra, les referències a elements físics de la casa, els animals, el paisatge, el vestuari o el noms dels personatges són en sí mateixos elements explicatius del drama. Simplement assenyalar la lectura que podem fer dels noms de les protagonistes: Bernarda significa ós, de temperament agressiu; Adela, noblesa; Poncia, traïció. Pel que fa a l'espai, les parets gruixudes de la casa simbolitzen la incomunicació i la blancor de les parets el món de les aparences. El cavall de Pepe el Romano és l'instint i el desig sexual i el verd del vestit d'Adela simbolitza la rebel·lió i la mort.

En relació al llenguatge, el més destacable és la potència verbal de l'aparentment parla popular que fa servir la Poncia en contraposició al lirisme propi de Lorca. Segurament, és el motiu pel qual crítics com Lázaro Carreter ha dit d'aquesta obra que és "*l'exemple d'un realisme ple d'irrealitat*".

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.

- GALAN FONT, Eduardo. *Claves de La casa de Bernarda Alba*. Ciclo editorial, Madrid, 1989.
- GARCÍA LORCA, Federico. *La casa de Bernarda Alba*. Edición de Allen Josephs y Juan Caballero. Ed. Cátedra. Madrid, 1977.
- GIBSON, Ian. *Federico García Lorca*. Ed. Crítica. Barcelona, 2008.
- GIBSON, Ian. *Vida, pasión y muerte de Federico García Lorca*. Barcelona: Debolsillo, 2006.
- GIBSON, Ian. *Granada en 1936 y el asesinato de Federico García Lorca*. Ed. Crítica. Barcelona, 1986.

- www.cervantesvirtual.com/portafedericogarcialorca.
- www.patronatogarcialorca.org.

TAMBÉ US POT INTERESSAR (altres obres de l'autor):

Teatre:

- GARCÍA LORCA, Federico. *Bodas de sangre*.
- GARCÍA LORCA, Federico. *Yerma*.
- GARCÍA LORCA, Federico. *Doña Rosita la soltera o El lenguaje de las flores*.

Poesia:

- GARCÍA LORCA, Federico. *Romancero gitano*.
- GARCÍA LORCA, Federico. *Poeta en Nueva York*.

Francisca Alonso